

Katta guruh bolalarida ijodiy qobiliyatlarni shakllantirishda musiqaning ahamiyati

Urganch davlat Pedagogika instituti talabasi: Ortiqboyeva Shodiya

Annotatsiya.

Bolalarda ijodiy qobiliyatlarni shakllantirish uning kelajakdagi hayoti davomid a shaxsiy va barkamol etib tarbiyalashda katta ahamiyatni kasb etadi. Ushbu maqolada bolalarda badiiy-ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish dunyoni badiiy tasavvur etish, shu bilan birgalikda san'at markazlarda faol ishtirokni ta'minlash haqida fikrlar yuritiladi.

Kalit so'zlar: ta'lim, tarbiya, ijodiy qobiliyat, ko'nikma, kreativlik, tarbiyachi, markazlardagi yo'riqnoma va tajribalar.

Biz bilamizki o'sib kelayotgan yosh avlod bizning kelajak poydevorimizdir. Ularni kelajakda yetuk, komil, vatanparvar, jismonan sog'lom, ijodkor, kelajakda vatanparvar insonlarni tarbiyalashi uchun oliy ma'lumotli, o'z ishini ustasi, mas'uliyatli har tomonlama kreativ ijodkor tarbiyachi kerak.

Kreativ kompetensiya yuqori darajada rivojlangan bo'lishi lozim. Shuni aytish kerakki, tarbiyachi bolalarni o'z qiziqishlaridan kelib chiqib, qobiliyatlari va musiqaga bo'lgan qiziqishlarini shakllantirib borishlari lozim.

Kompetensiya-bolaning bilim, ko'nikma, malaka va qadryatlar majmui hisoblanadi. Bunda maktabgacha ta'lim tashkilotida tashkil etilgan beshta rivojlantiruvchi markaz yordam beradi.

Maktabgacha ta’lim tashkilotlarida rivojlantiruvchi markazlar quyidagicha bo’ladi.

1. Qurish, konstruksiyalash va matematika markazi;
2. Syujetli-ro’li o’yinlar va sahnalashtirish markazi;
3. Til va nutq markazi;
4. Ilm-fan va tabiat markazi;
5. San’at markazi.[1.]

Yuqorida keltirilgan rivojlantiruvchi markazlar kompetentli bolani shakllantirishda san’atga bo’lgan qiziqishini, ijodkorlik qobiliyatlarini o’stirishda chinnakkam yetuk, barkamol komil vatanparvar insonni tarbiyalashda yordam beradi. Shuningdek san’at markazi bolani badiiy- ijodiy qobiliyatlarni shakllantirish bilan birga musiqaga bo’lgan qiziqishni shakllantiradi. San’at markazida bolalarga musiqa haqidagi ilk tushinchalar berib boriladi.

Bolalarni musiqaga bo’lgan ijodiy qobiliyatlarini namayon etishda syujetli o’yinlardan foydalanib turli xil metodlardan va kuzatib ham bolalarni ijodiy qobiliyatlarini namayon etish olamiz. Bolalarni musiqaga bo’lgan qiziqishlarini shakllantirishda tarbiyachi bolaning ichki menini bilib olishi va shu bilan birgalikda ijodiy qobiliyatlarini ham shakllantirib borishi kerak. Biz bilamizki musiqaning inson hayotida o’rni beqiyos katta, bolalar uchun ham musiqa qiziqarli inson musiqa tinglasa tinchlanadi ichki ko’nikmalari shakllanadi, kayfiyati ko’tariladi, quvnoq bo’ladi. San’at markazida bolalardagi ijodiy qobiliyatlar, men konsepsiyasi, bilish jarayoni, ijtimoiy kompetensiyalarni shakllantirsak bolalarni dunyo qarashi kengayadi ijodiy fikrlar olib boradilar. Musiqiy faoliyat asosi-faol idrok etish. Maktabgacha ta’lim tashkilotlarida musiqa bolalarga cholg’u asboblarini kuylashni, yaxshi kayfiyatni, qiziqishlarini yanada oshirishga yordam beradi. Musiqa

tinglasa bolalar balki kattalar ham tinchlanadi o‘zlarini dunyo qarashiga ega bo‘ladi, yangi innovatsion g‘oyalar, o‘ylab musiqaga bo‘lgan qiziqishlari yanada oshadi. Bolalar hayotdagi o‘z o‘rnini biladilar, boshqalarning faravonligi haqida g‘amxo‘rlik qilishga o‘rganadilar. Bola mustaqil va o‘ziga ishonadi. O‘zining kuchli va zaif tomonlarini biladilar, zaif tomonlarini bartaraf etish uchun o‘z ustida ishlay boshlaydilar. O‘z g‘oyalarini ilgari suradi va targ‘ib qila oladi. Bolalar o‘zlari uchun qaror qabul qilib boshlaydilar. O‘zining yaxshi ko‘rgan narsasi, qiziqishlari, his-tuyg‘ulari bilan o‘rtoqlashadi. O‘sib borayotgan jismonan sog‘lom kognitiv hissiy va ijtimoiy ehtiyojlarini qondiradi. Bolalar sog‘lom turmush tarzi qoidalariga rioya qiladi, jismoniy tarbiya bilan shug‘ullanadi, o‘z salomatligi uchun mas‘uliyatni xis qila boshlaydi.

Musiqqa mashg‘ulotlariga qo‘yiladigan talablar:

- ❖ guruhda ijodiy muxit yaratish;
- ❖ bilimlarni ongli o‘zlashtirishga erishish;
- ❖ ta‘lim va tarbiya mushtarakligiga erishish
- ❖ musiqa san‘atidagi go‘zallikni, xunuklikdan ajrata olish, doimo nafislikka intilish;
- ❖ san‘atdagi nafislik va go‘zallikni anglashga yo‘naltirish;
- ❖ musiqa asarlarini diqqat bilan tinglashga, kuylanayotgan qo‘shiqlarni ifodali ijrosiga erishish;

Musiqani butun kun davomidagi ko‘plab faoliyat turlari qatoriga kiritish mumkin. Biroq musiqa foniga nisbatan ehtiyotkorlik bilan yondoshmoq zarur. Musiqa chalinayotgan aksariyat hollarda u bolalarning diqqat markazida bo‘lmog‘i

lozim. Fonli musiqa, ayniqsa, bu kattalarning mashhur musiqasi bo'lsa, kattalar uchun yoqimli bo'lishi mumkin, lekin u bolalarni chalg'itishi mumkin.

Musiqa xar kungi rejimli daqiqalarga rioya etishni yoqimliroq qiladigan tarzda foydali omil bo'lishi mumkin. Buning uchun tegishli qo'shiqlarning, masalan, tabrik qo'shiqlarini to'qish yoki tanlab olish mumkin. Butun guruh yig'ilgan mahalda ashula aytish ajoyib mashg'ulot. Qo'shiqlar dam olish vaqtida bolalarni tinchlantirishning ajoyib vositasi hisoblanadi.

Ma'lumki, nutqida nuqsoni bo'lgan bolalar bilan ishlashda, ularning nutqlarini tiklashda musiqa mashg'ulotlari katta o'rin tutadi. Bunday gurux bolalari bilan musiqa rahbari logoped o'qituvchi bilan hamkorlikda ishlasa o'z maqsadiga yetadi. Chunki bu soha bo'yicha musiqa mashg'ulotlarini tashkillash bo'yicha hozirgi kunda metodik qo'llanmalar kam.

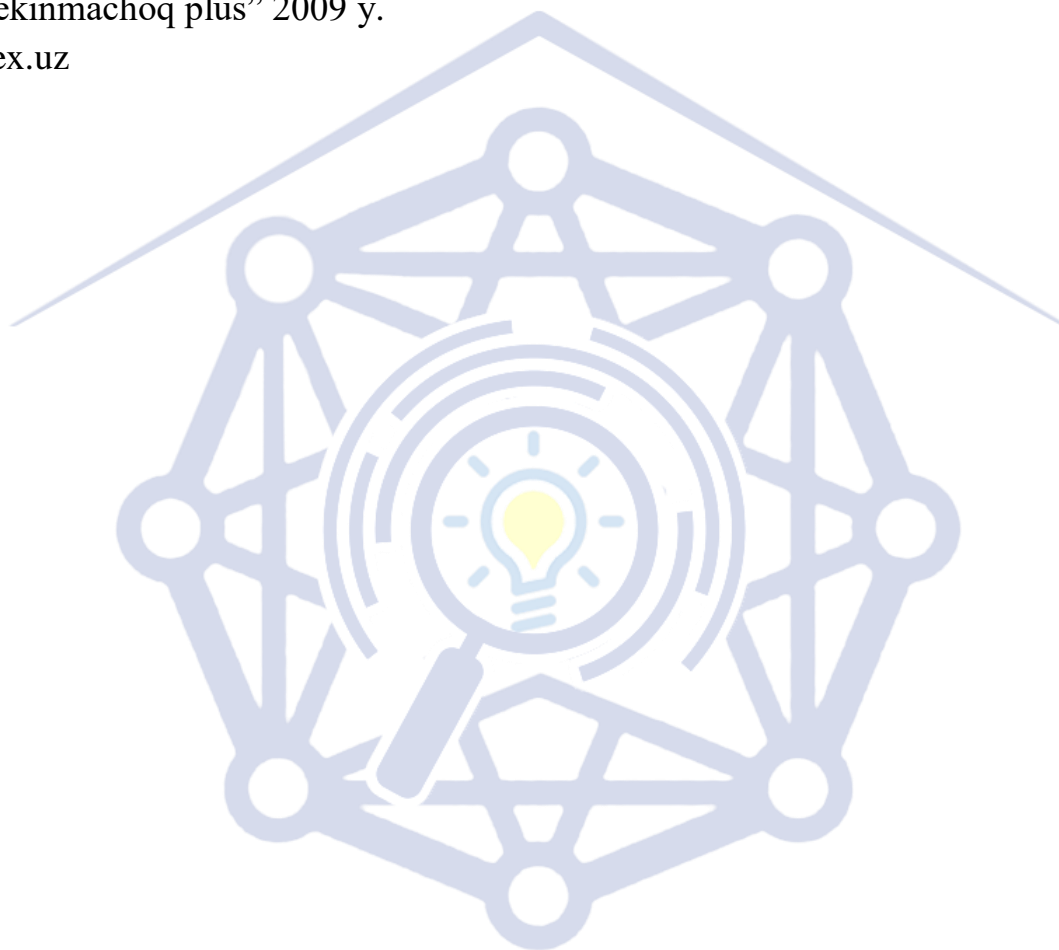
Mashg'ulotni rejalashtirishda quyidagilarga e'tibor berishi kerak:

Yuqorida ko'rsatilgan tavsiyalar mashg'ulot jarayonida o'z samarasini beradi. Bolalarning musiqa tafakkurini rivojlantiradi. Idroki va hissiyotini tarbiyalaydi. Maktabgacha yoshdagi bolalar yorqin va quvnoq ranglarni xush ko'radilar, ularda bu orqali quvnoqlik hissiyotlari rivojlanib boradi. Shu sababli bayram ertaliklarida musiqa rahbari, tarbiyachilar yorqin rangdagi kiyimlarda bo'lishlari talab qilinadi. Qora rang bolaning kayfiyatini buzadi, ya'ni unga salbiy ta'sir qiladi. Jajji kichkintoylar o'z o'yinlari orqali hayotni aks ettiradilar, ular taqlidchandirlar. Ular orasida kelajakdagi musiqa rahbarlari borligini unutmasligimiz kerak. Musiqa rahbari o'z mehnati orqali yetishtirgan bog'dan meva olsa, bu meva bizning kelajakdagi shogirdlarimizdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. N.M.Quchqorova. “Maktabgacha ta’lim tashkilotlarida tarbiyalanuvchilariga o‘yin orqali tarbiya berish” o‘quv-uslubiy qo‘llanma.-Toshkent 2022-yil 74-b.
2. F.Voxobova, D. Zayniddinova “Rivojlantiruvchi o‘yinlar” Toshkent “Bekinmashoq plus” 2009 y.
- 3.lex.uz

Research Science and
Innovation House

